

Daukonta Sėmuona suodybuo

IŠ KALVIŪ -- I VĒLNIO

GRĒGUOLA PUOVĒLS

Plungės Daukonta Sėmuona kningu miegieju klubs pryš kelis metus suorganizava žygi, katrou paskyrė mūsa dėdžejem prieteliou. Aple anou ėr mona pasakuojėms. Keliuonės ikviepics bova kluba tuometinis pėrmininks Vaupšos Cesluovs. Somėslėjuom nuėitė S. Daukonta keles nuo Kalviū lig Vėlniaus. Žėnuojuom, ka vėino sykio ton somanyma iveritė nepavyks, tad soskėrstiem sava keliuonė i aštounis etapus. Anėms praeitė prirėikė 16 dėinū. Keliuonee ruošiemies iš onksta. Daug skaitiem. Nuoriejuom sožėnuotė, kuoki ta Lietova bova onksčia, kuoki dabar, ir kas bier išlėkė iš tū S. Daukonta laikū, kaap pasikeitė lietoviu, kalnienu i žemaičiu būds. Katrou kelio ėr kėik laika i Vėlnio eję dėdiesis žemaitis, nieks nabžėna. Pėrmooji etapa maršruta sodarytė paokatėjė tuos J. Marcinkevičiaus puomas "Pažinimo medis" cilutės: "O nuo Kalvių per Lietuvą lig Vilniaus jau teiravos: ar Daukantas dar nepraėjo? Buvo pakilęs ganžas, kad kažkoks Jaunuolis pro Mosėdį, Šates, pro Kalvariją nutraukęs link Telšių." Tad kruoviemies koprėnės jau žėnuodamė, katrou kelio eisem. Žėnuojuom ėr ton, ka par puora dėinū reeks iveritė apie 60 kiluometru akminim nusietā Skouda rajuona žemė. Auša nepaprastā gražos 1986 metu gegožės ontruos dėinuos rytmetys. Poikė nuotaika daa stėprėna nuostabi pavasarė žaloma. Teep tataa pradicjuom sava žygi nu Kalviū par Lietova link Vėlniaus. So autobuoso atvažiavuum i Lėnkėmus. Bažnytės švėntuoriou pagerbiem S. Daukonta muotiras Daukontienės Kuotrynas atmėnėma. Ka i nabaguots bova S. Daukonts, bat muotėnaa pastatė brongi paminkla ėr ėš tuolėj anou parvėžė. Paminklė iškaltė patėis S. Daukonta sodietė žuodee. S. Daukonts sava pedsakus palėka ėr pačiuo Lėnkėmu bažnyčiuo. Tėn lig pat šee dėinaa kaba S. Daukonta apmuokietė kelė paveikslā. Nu Lėnkėmu maždaug ož trijų kėluometru --

Kalvee. Ėš truobuos kamėna rūkst dėmaā. Eenont i kėima kažkaap šėrdės neramee plak -- atruoda tujau pat Daukonts Sėmuons išees mūsa pasėtėktė. Vėituo anuo mumis pasitink tuolėma anuo gėmėnaitė Prušinskaatė Oršolė. Ana apruoda moziejo, katros yr ikorts svėrnė, ėšvėsuos šėrdėis papasakuo apei tū vėituo praciti ėr šiū dėinū gyvenėma. Idėinuo. Padiekavuojem O. Prušinskaatee, i, sostuojė pri paminklėnė akmėns, ožtraukam: "Atverkime duris i Lietuvą Su meile, su protu, su sąžine. Ir kaip didžiulė knygā verskime Istorijos kiekvienā lapā." Tou daukontietiu gimna sokūrė kluba narys Černieckis Gintauts. Anou liuobam ožtrauktė kuožna karta pradiedamė ėr ožbėngdamė žygi. Iš Kalviū patraukiam i pėitus, link Dauksiū. Netuolėj kelė -- senkapee, vos iverizamė mara kapalee. Ont anū -- medėnės kuoplyčelės -- senuosės arkitektūras paminklaā. Vėsor aptvarkyta, papoušta. Dauksiūs ožsokam i XIX omžiaus suodyba. Pašnekėnam gaspaduorio, ėr, atsėgierė šalta, gaivėnontė vondėns, patraukam i Muosiedi. Miestielis poikee isėkūrės ont Bartovuos opės krontū. Sena ėr garbinga tuo miestalė istuorėjė. Pasėdžiaugam tvėnkenio, malūno, švėntuoriaus varpėnė, XVIII omziou statyta bažnyčė. Anuo 1895-1898 metaas konėgava J. T. Vaižgonts. Aplonkiem i noma, katramė ons gyvena. Muosiedie -- nepakartuojema gruožė akmėnū moziejos. Ikūrė anou mažne pryš 30 metu daktars Ints Vacluovs. Šalėp anuo suodybas -- nedėdėlis buotanikas parks, katramė teep pat daugybe akmėnū, sovežtū ėe iš vėsuokiausiu Lietovuos veitū, bet daugiausee iš Muosiedė apylinkiu. Nu tuos suodybas ir prasidiejė moziejos, katramė šėndėin jau dėrb ir tor kou pasakytė net muokslėninkā. Muosiedė žmuonės ivaldė ne tik akmėni, bat ir miedi. Anū suodybas pouš ir vėinė, ir kėtė. Derkinčiu suodyba pouš net iš medė išdruožts S. Daukonta bareljeps.

Saulė ieiduos i vakarus. Mes patraukiam tuoliau, link Sačiu. Aplinkou -- akmėnū nusietė laukā, mėškum beveik niekor nematyte, vo juk per omžius žemaičiu gyvenėms so medees bova sosėpynės. Ligi Sačiu -- 12 kėluometru.

Jautiemies teep, lyg mums kas i koprėnės būtom pridiejės akmėnū. Kuojės i vakara pasėdarė kaap švėnėnės. Pradiejuom goustėis ir pėrmaasees puopotees. Bet Šates reikiejė pasėiktė. Mums padiejė dainas, anekduotā, linksmė pasakuojėmaā. Tou vakara tas bova geriausė vaistaa pu pavargėma. Nakti mumis priglaudė Sačiu muokykla. Pri karštuos arbetas aptariem pėrmuojė keliuonės dėina. Daug par anou pamatiem, sožėnuojuom. Tuom dėinuo kuožnos iš mūsa koprėnės nešies pu kelės kningelės, katruos bova pasakuojėmaā aplė mūsa lonkuomas vėitas. Skaitiem ėr kėtėms pasakuojuom. Tuokiū dėinū, kaap jau mėnavuojau, tuo keliuonie bova šešiuolėka, ėr kuožna so sava džiaugsmaas, atradėmaas. Ontroujė dėina patraukiam i Barstyčius, katrėi yr išgarsiejė tou, ka ėc, Poukės kaimė, bova atrasts pats dėdžiausias Lietovuo akmou. Pu tuo -- kels pasoka link Plungės rajuona. Kraštuovaizdis ėc greitā keitas: jau ne lygomas, va kalvas, vingioutė kelelee. Ėc pat ir Sarnelė, katrou žėna vėsė Lietovuos tēkėntėjėe. Žėnuojė anou ir S. Daukonts.

Mažne ož savaitės -- gegožės 8-9 dėinuo vjel leidamies i keliuonė. Pabovė Žemaičiu Kalvarėjuo, pasėrokovė so tuo miestalė kraštuotyrėninko Brožo Kanstantino, prasėjotom teep pat, kaap ka iš balius išalkė pareitomem. Daug, vo daug dar mes nežėnuom apei sava gimtuosės

(Nukelta | 19 psl.)

(Atkelta iš 18 psl.)

vėitas, žmuonis ir anū darbus.

Prųš mumis -- Alsiedee. Aple anus viel galidėina naktišnekietė ēr rašytė. Aplonkė izymiausės miestalė vėitas, šokam i Lieplaukė. Par Braždeikius, Žilvyčius atkolniuojem i Robežaačius. Nakvynė sorondam gražemė vėinkėimie pas A. Jakštienė, netuolėj Telšiū-Zarienu plėnta. Iš pradžiū muotrėška kėik abejuojė ar išileistė mumis -- maža kas tuokio laiko gal slompėnitė, bet, žėnta H. Budzinskė padroosinta, na tik ont šėina leeda parmėiguotė, bet ēr vėsa alkierio ožleida. Ryta mėta padiekavuojuom gaspaduorems ir prū Lauksuoda, Aklaėzeri skubiejuom i Varnius. Će Žemaičiu vyskops M. Valančios so S. Daukonto dar XIX omžiuo mėslėjė ikortė Žemaičiu Akademėjė. Kuožna gatvelė primėn Daukonta, katros Će gyvena, dērba, kūrė. Tū metu rodėni nožygiavuo dardo etapus. Spalė 5-6 dėnuom keliavuom maršruto Varnee-Kražee-Kelmė, vo lapkrėstė 7-8 dėnuom par Pagražovi, Tytovienus, Šėlova atkakuom i Pasandravi, katramė gėmė dėdiesis lietoviu puoets Mairuonis. Tuos vėituovės so sava nepakartuojema istuorėjė, žmuonim mums palėka dėdžiausi yspūdi. 1987 metu gegožės 1-3 dėnuom viel leiduomies i keliuonė. Noejuom apei 100 kiluometru: aplonkiem Bernuotus, Pasandravi, Elgėžius, Pašoši, Pašušvie pastatys paminklos šv. Ontuonou.

Će raduom apleistus iduomius arkitektūras dvara rūmus, malūna ēr parka. Statuom, vargstam pri naujū suodybu, vuo tuo, kas šalėp griūn, nematuom nuors nieka geresnė nesokoram ir nepastatuom. Vuo juk ne tėik daug reektom, ka tēi poikė senuovės statėnee atgytom ēr krašta pouštom, apeisenuovė pasakuotom. Daug iduomiū dalyku raduom Krakies. Pri bažnyčės ruošama etnuograpėnė suodyba. Natuolėj, skverelie, koklos paminklos pėrmajee parapėjėnee M. Daukšas muokyklaa. Pastatė paminklieli 400 metu sokaktėis pruoga (1579-1979). 10 kiluometru nu Krakiu-Ažitienua. Će, ont stačiū Ažytės krontū, yr laisvamaniu kapalee, katrūs palaiduots ir Katkos Mėkuolajos. Anon Koprevičios Mėkuols (Giedriaus senuolis) pavadėna Lietuvos Tolstuoj. Ažitienuš yr M. Katkaus suodyba-moziejos. Tuoliau par Buokštus, Meigienus, Antanava pasėikiem Paberžė. Nakvuojuo klėbuonėjuo. Rytmetie, pasėrokavė so klėbuono, konėgo Tievo Stanisluvo, apveiziejė anuo paluocius, palei Liaudas opalieli patraukiem i Sorvėliški. Ivekė par Neviėži nutėista "beždžiuniu telta", atejuomi Švėntybrasti. Će yr pastatys paminklos 1863 metu sokėlielems. Iš Će pasokuom i Kedainius. 1988 metaas nutariem pabėngtė sava žygi. Gegožės mienesie keliavuom iš Kedainiu i Juonava, vo lėipas mienesie -- iš Juonavuos i Kernavė. Pu tuo ruošiemies paskotėnem

keliuonėsetapou. Iš Kernavės link Vėlniaus pasoka 12 žmuoniū būrys. Kuopiem i vėsus dėdžiūsius pakeliu bovusius pėlekalmis: Mindauga suosta, Aukora, Lėzdeikas, Pėlėis kalna. Teep nuoriejuom geriau pajaustė ēr sovuoktė mūsa istuorėjė. Pajautuos slienie arkeuoluogaa atkasėnijė mūsa Truojė. Pasėrokavuo so anaas, apveiziejuom Kernavės moziejo. Kapūs pagerbiem knygnėši Bauži, kėtus šiuo krašta švėisuolius. Nu Kernavės netuolėj jau ir Vėlnios. Iš tuola matuos televiziejės buokšts. Atkakuom i suostėnė, kaa Će vyka vėinė iš dėdžiausiu Atgėmėma rėngėniū -- dėdžiuosies miesta aikšties bova pėlna žmuoniū. Iš Katedras aikštės pasokuom pri Universiteta. Ont anuo laiptu išsėportėnuom batus (teep pat, kaap sava laiko S. Daukonts). Anuo vardo pavadintamė Universiteta keimelie skombiejė lietovėškas dainas. Mūsa sotėktė Će jau bova sosėrinkė daug žmuoniū. Išgėrduo valiavėmus. Teep mes atejuom iš Kalvū i Vėlnio. Beedamė pamatiem, kaap sogriauta Lietuvos pracitės ir netėkra dabartės. Sotėkuom daug žmuoniū, katrėi yr praradė tikiejėma ateitim. Bova ir tuokiū, katrėi anou matė dėdlee švėisė. Iš S. Daukonta keimelė novykuom i Rasū kapėnės. Aplonkiem daugelė Lietuvos tautuos oužoulū kapus. Sava keliuonė bėngiem 1988 metu rogpjūtė 21 dėina. Teep meš statiem sava paminkla S. Daukontou -- Žemaitėjės dėdžejem mėlženou.

PLUNGĖ

BAGDUONS Apuolinaris DVI DYNAS BRUNGES

*Kaap tekontes žaras aukštuojuo padungie,
Kaap šypsena skaidri bejiegė liguonė,
Taap dvi naužmėštamas dynas moms brongės
Primins mūsa šėrdee aple laisvi ēr šluovi.*

*Vasarė šešiuolėkta -- dyna švėntuoji,
Praskynusi keli i prisikielėma.
Ēr Kuova vynioolėkta, ēlga lauktooji,
Pažėnkłėna moms brungi laisvis atgimėma.*

*Dvi dynas, aplaistytas krauju geruoju,
Mums švys kuožna meta par omžius ēlgiausius.
Kyk laisvi moms brongi, Tievyni švintuoji,
Kalbiet mūsa ainems niekada naliauses.*

*Lai švyt kaap sauli pašluovintas dynas,
Kaap žvaigždes padungie aukštuo mielenuojuo,
Kaap švintuosos ognes unt kalna Rambyna,
Lai nušvyt moms ateiti Tievynie laisvuojuo.*

ĆIKAGA

1993 m. vasarė 16 d.

